

kirabolták. A fogain látható elváltozások (bemélyedések) fogzománc-hypoplasi-ára (fogzománc-képződési zavar) utalnak, amelyet táplálkozási hiányosság, hosszan tartó lázas állapot, vagy heveny fertőző betegség okozhatott.¹⁴

A sírt 11 tegulából építették meg. Az 1999-ben talált téglasírtól eltérően tetejét nem háztetőszerűen képezték ki, hanem vízszintesen fedték le. (Lásd az illusztrációkat!)

Megmaradt mellékletei: kisméretű piros festésű korsó, bronz övcsat és bronz szíjvég.

SZÁMADÓ EMESE

227. Komárom, Szőny, Vásártér (Komárom-Esztergom megye) Ró

A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Ókori Régészeti tanszéke és a komáromi Klapka György Múzeum között 1992 óta fennálló tudományos együttműködés keretében, a komáromi városi önkormányzat anyagi támogatásával 2003. június 30.–július 25. között folytattuk az ókori Brigetio területén végzett feltárásunkat.

Ebben az idényben nyolc, egyenként 4×4 m méretű szelvényben, összesen 128 m² felületen dolgoztunk. Ezek közül három 2002-ben már kutatott, a többi újonnan nyitott szelvény volt. Célunk egyrészt az 1992 óta folyamatosan feltárt lakóház periódusainak tisztázása,

másrészt a G12 szelvényben előkerült falfestmények felszedése, valamint a szelvény bővítése volt.

A feltárás során megállapítottuk, hogy a 2002-ben a H13 és H14 szelvényben talált, kő alapozású vályogfal, amelyet kemény, fekete agyagfelületre alapoztak, s amelyben 2000–2001-ben az épület első építési periódusát (Kr. u. 1. sz. vége) jelentő fakonstrukció nyomait is megtaláltuk, az épület első kőperiódusa lehetett, amelyet a Kr. u. 2. sz. végén elbontottak. Erre a H12 szelvény SE135 rétegében talált Antoninus Pius érem, valamint a 2002-ben a H14 szelvény két vályogfala közötti járószint feletti omladékból előkerült Faustina minor érem utalhat.

A második kőperiódus a Kr. u. 2. sz. végére keltezhető, s ennek nyomait a H15 és a G12 szelvényben találtuk meg. A H15 szelvényben az É–D irányú falszakasz alapozása a H14 szelvényben visszabontott agyagfalak fölött indul. Feltártuk ugyanennek a falszakasznak a szelvény északi és déli oldalán egyaránt K–Ny irányú keresztfalát, illetve a falhoz csatlakozó, keményre döngölt agyaggal kipótolt terrazzo járószintjét. A G12 szelvényben ugyanehhez a periódushoz tartozik az ugyancsak visszabontott É–D irányú falszakasz, valamint azok a falfestménytöredékek, amelyeket a szelvény nyugati felében egy feltöltés-rétegbe szórtak bele a Kr. u. 3. század elején végbement átépítéskor. Ennek során visszabontották az SE067 számú falat, és ekkor építették az SE069 számú, lényegesen magasabbra alapozott falat, amelynek sarkát sikerült megtalálnunk.

Az F12 szelvényben előkerült ugyanennek a legkésőbbi (harmadik) kőperiódusnak a folytatása, amely az épületnek a bejárata lehetett (talán az ajtót vagy kaput

14 Az antropológiai meghatározás Merczi Mónika munkája.

tartó vas zsanérokka, mindkét falkiszögellés közeléből). Ettől nyugatra nagyméretű, vízszintesen planírozott freskókra helyezett téglalapokkal kirakott É-D irányú járósíntet (az 1994-ben az F14 szelvényben megtalált folyosó északi folytatása?) találtunk, amely szintben megfelel a szintén elplanírozott freskókkal alapozott terrazzónak a G12 szelvény ÉNy-i sarkában. Az utolsó kőperiódus pusztulását az F12 szelvény DNy-i sarkában, a tetőomladékban talált Severus Alexander-sestertiusok (köztük egy római kori hamisítvány) jelzik, amelyeket a szomszédos szelvény (G12) azonos magasságú omladék-rétegeből előkerült III. Gordianus érme pontosít. Ehhez az utolsó kőperiódushoz tartozott az az imbrexekből összeállított, íves vonalvezetésű csatorna, amelyet már 2002-ben megtaláltunk, s amelynek folytatása a G12 szelvény nyugati felében, a falsarkon belül került elő. Már az épület felhagyását követően keletkezett az a kör alakú beásás, amely megszakította az SE070-SE146 számú csatorna folytonosságát, valamint az SE064 számú falsarkot is metszi.

Az F15 szelvényben többszörös omladék- és planírozás-rétegek elbontása után egy rossz megtartású, kétperiódusú terrazzo-felületet találtunk, amelyhez tartozó fal- vagy falkiszedés nyomait nem sikerült megfigyelni.

Az E15 szelvényben a szelvény 3/4 részére kiterjedő, sárga agyagba ágyazódó tetőomladékot tártunk fel. Az ásatás négy hete alatt ennek az egy rétegnek az aprólékos bontásával, dokumentálásával foglalkoztunk. A tetőomladékot 1×1 méteres négyzethálós rendszerben felszedtük és az összes töredéket a múzeumba szállítottuk. A tetőomladék alatt masszív sárga agyagréteg került elő.

Külön is ki kell emelni a H13 szelvényben 3 m mélységig feltárt, 260 cm átmérőjű, a nyers agyagba vágott, peremén odatapasztott, 1×1,5 római láb méretű vályog-téglákkal „kibélelt”, vastag sóderréteggel betemetett kutat, amely metszi az SE081 kőalapozású agyagfalat (egy kis szakasza „belefut” a kútba). A kút érdekessége, hogy betemetése után, még a római korban, 1 m átmérőjű újabb kutat ástak bele, amelynek betöltéséből tegula- és kőrögök, valamint egy aranyozott bronzbetű töredéke került elő.

A leletek sorából kiemelkedik a H12 szelvényben talált, 20 cm hosszúságú, ép cochlear, az ugyanebben a szelvényben, az Antoninus Pius érmének társaságában előkerült öntött ólomvotív, talán Herculest vagy Mercuriust ábrázoló szobrocska.

Az ásatáson részt vett Bartus Dávid, Magyar Myrtill, Szabó Dániel, Vida István régész, Kurovsky Zsófia festőrestaurátor-művész, valamint Balogh Roland, Barta Andrea, Beck Attila, Boruzs Katalin, Dévai Kata, Farkas Zoltán, Gál Erika, Gálos Viktor, Gelencsér Ákos, Gyurkovics Éva, Havas Zoltán, Hudecz András, Kerpely Klára, Kovács Loránd Olivér, Kurunczi Mónika, Petrik Máté, Rupnik László, Sándor Ildikó, Somorjai Szabolcs, Sey Nikoletta, Siller Erika, Szigli Kinga, Tőkés Tímea, Varga Gábor régészhallgató.

BORHY LÁSZLÓ – SZÁMADÓ EMESE

228. Komlóska, Pusztavár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Á

2003-ban folytattuk a Komlóska felett 435 m magas hegyen emelkedő Pusztavár – középkori nevén Solymos – 2001-ben megkezdett szondázó jellegű kutatását.

A vár három pontján végeztünk újabb kutatásokat. Az ásatás súlypontját a déli kerek torony, illetve a hozzá kapcsolódó épületek falmaradványainak további kibontása jelentette, illetve vizsgáltuk az osztófal és a keleti várfal belső csatlakozási pontját. Az északi toronytól nyugatra, az itt mintegy 140 cm magasan álló nyugati várfalra merőlegesen nyitottuk meg a 6. kutatóárkot, a falhoz kapcsolódó rétegek vizsgálatára.

A kutatóárkban a kevert humuszos réteg alatt, de attól nehezen elkülöníthetően egy kisebb köveket, kavicsokat és nyomokban habarcsrögöket is tartalmazó réteget figyelhettünk meg. Ezt a réteget a vár építésével hozhatjuk összefüggésbe, amit az árok északi profiljában a felső részen két helyen is mutatkozó nagyobb habarcskifolyás is bizonyít. Leletanyag: Árpád-kori és mélyebbről több őskori kerámiatöredék is, valamint állatcsont. A kidobott föld átvizsgálásakor emellett egy 14. század elejére keltezhető úgynevezett „gótikus kulcsot” találtunk.

Az osztófal és keleti várfal csatlakozási pontjáról egyértelműen megállapíthattuk, hogy itt az osztófal épült hozzá a külső várfal belső síkjához. Az erősen omladékos és szinte teljes egészében leomlott osztófal vizsgálatára nyitott kutatóárkok segítségével azonban csak az alapozás néhány egymáson fekvő követ sikerült azonosítanunk. Csupán a várfaltól nyugatra mintegy 350 cm-re sikerült megállapítanunk az osztófal kb. 180–190 cm-es szélességét.

Letisztítottuk a déli kerek torony falának déli, külső oldalát, illetve falkoronáját. A torony nyugati oldalának tisztítása során egy déli irányból felvezető, a toronyhoz hozzáépített egyenes falra támaszkodó lépcsősor 13 elemét fedeztük fel. A lépcsősor egykori külső pofafala leomlott, de habarcsos nyomai a mélyebben előkerült fokokon még megfigyelhetők. A feljáró északi, felső végéhez egy kb. 220×220 cm belvilágú „lépcsőház” csatlakozik, melynek nyugati fala már szintén hiányzik. Belső területének kibontása során a lépcsősor felső végénél 160 cm-rel mélyebben leszenült gerendamaradványok és egy erősen habarcsos felület került a felszínre. Mindez a lépcső egykori faszerkezetű folytatására utalhat.

A toronytól északra elhelyezkedő, vele egybeépült úgynevezett négyszögletes épület nyugati, észak-déli irányú falának külső falsíkját mintegy 12 m hosszan sikerült letisztítani. A fal északi végén csatlakozik hozzá egy nyugati irányba induló, feltételezhetően az épületet a külső várfallal összekötő, ismeretlen szélességű fal, melyet eddig kb. 5,5 m hosszan tisztítottunk le. Ez utóbbi fal talán a déli várrész északi oldalát zárja le a két várrész elválasztó árok felé.

FELD ISTVÁN – GÁL VIKTOR